

მტკიცებულებებზე დაფუძნებული ინტერვენციები და სტრატეგიები DLD/ეგდ-ს მქონე ბავშვებისთვის

თამარ კალანდაძე (PhD)

Tier 3a - ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები

პირდაპირი ინტერვენცია

- თერაპევტი უშუალოდ მუშაობს ბავშვთან
- სტრუქტურირებული სწავლება
- ინდივიდუალური ან ჯგუფური სესიები
- მყისიერი უკუკავშირი
- მაგ. ლექსიკის ან გრამატიკის სწავლება

არაპირდაპირი ინტერვენცია

- თერაპევტი მხარს უჭერს ბავშვის გარემოს
- კონსულტირება და ქოუჩინგი
- მშობლების, მასწავლებლების ან ასისტენტების ჩართულობა
- ყოველდღიურ გარემოში განხორციელება

Tier 3a - არაპირდაპირი, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები

- არაპირდაპირი ინტერვენციების (მაგ. ასისტენტის მიერ განხორციელებული) ეფექტურობის შესახებ მტკიცებულებები ჯერ კიდევ შეზღუდულია
- დადებითი შედეგები აღწერილია სტრუქტურირებული ინტერვენციების გამოყენებისას, რომლებიც მიმართულია ენის გაგების, ლექსიკის, გრამატიკული და ნარატიული უნარების განვითარებაზე (Boyle et al., 2007)
- გაუმჯობესება ძირითადად ლექსიკის სფეროში დაფიქსირდა
- თუმცა: McCartney და თანაავტორებმა (2011) ვერ შეძლეს ამ შედეგების განმეორებით დადასტურება

FREE INTERVENTION PROGRAMS

Shared Book Reading Intervention

An 8-week parent-implemented intervention program for preschool-age children on the autism spectrum

Program Handbook

Marleen F. Westerveld, PhD
Kathryn A. O'Leary

Parent-Implemented Shared Book Reading Intervention for Preschoolers on the Autism Spectrum

An 8-week intervention program

This intervention program is intended for parents and their preschool children on the spectrum. The intervention uses a coaching model and comprises a training session, four home visits, and four follow-up phone calls. The aims of this program are to: 1) increase parents' use of book-related strategies that are known to facilitate early language and literacy skills (including vocabulary and story structure); 2) facilitate children's verbal engagement during shared book reading activities.

This intervention was described in the following publication [\(open access\)](#):

Westerveld MF, Wicks R, Paynter J. Investigating the effectiveness of parent-implemented shared book reading intervention for preschoolers with ASD. *Child Language Teaching and Therapy*. 2021;37(2):149-162. doi:[10.1177/0265659021995522](https://doi.org/10.1177/0265659021995522)

You can download the full program handbook below. The handbook includes links to the materials we used during the intervention. The program overview button links to a 5-min video overview.

 Program

 Program Overview

Tier 3ბ – სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები

- მხარდაჭერა, როგორც წესი, ხანგრძლივი უნდა იყოს, რადგან ეგდ/DLD მთელი ცხოვრების განმავლობაში მიმდინარე მდგომარეობაა
- არსებული მტკიცებულებების უმეტესობა ეხება თერაპევტის მიერ განხორციელებულ პირდაპირ ინტერვენციებს
- მიზანი არ არის ბავშვის ენობრივი უნარების „ნორმალურ“ ან ასაკისთვის ტიპურ დონემდე მიყვანა

აქცენტი კეთდება:

- ახალი უნარების სწავლებაზე
- ეფექტიანი სტრატეგიების დანერგვაზე
- მასწავლებლების მხარდაჭერაზე, რათა მაქსიმალურად შეუწყონ ხელი სწავლებას
- პროგრესის მიდწევა შესაძლებელია როგორც დაწყებითი, ისე საშუალო საფეხურის მოსწავლეებში
- ეფექტურობისთვის ინტერვენცია უნდა გრძელდებოდეს კვირაში 30 წუთზე მეტხანს (Ebbels et al., 2019)

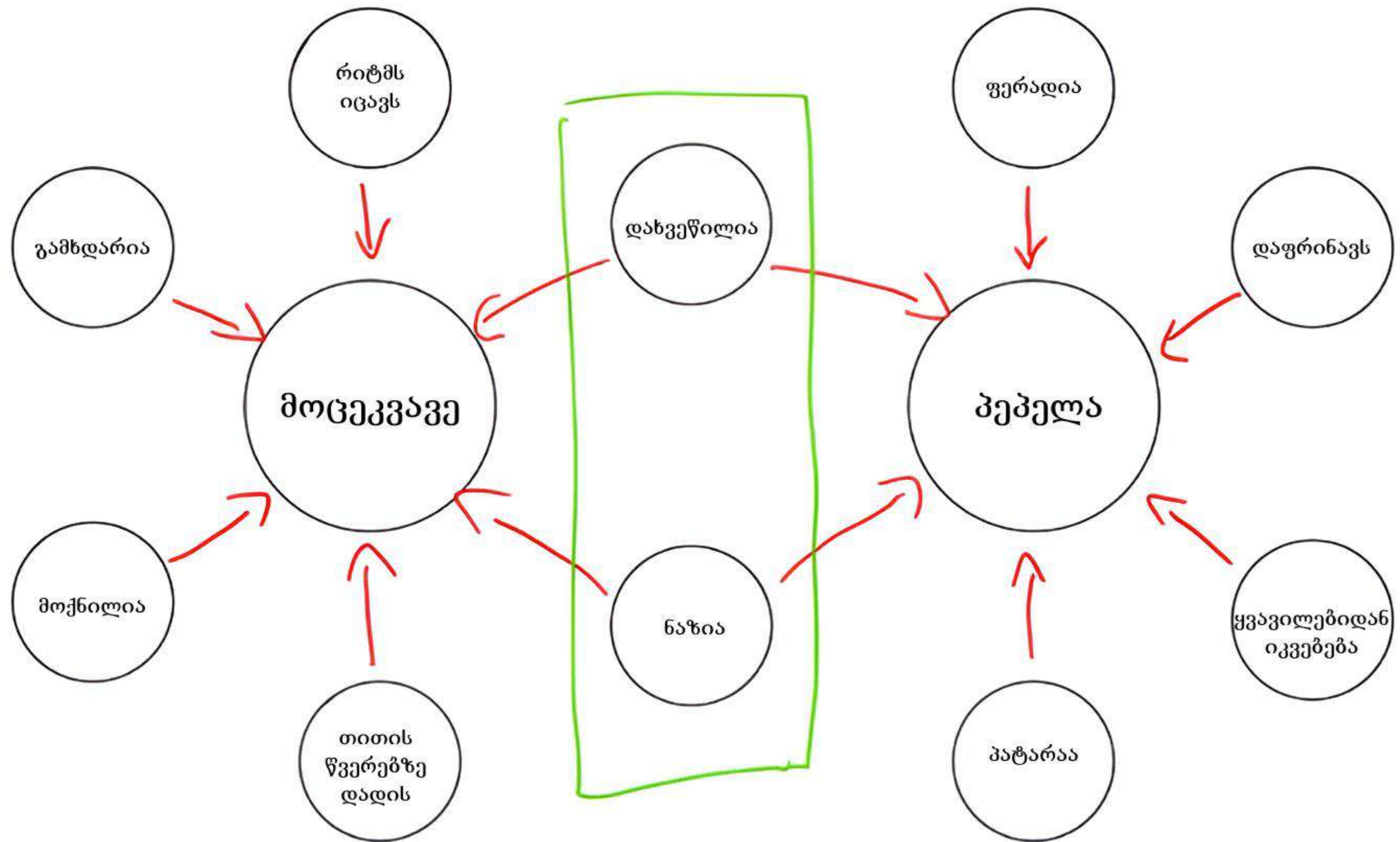
Tier 3ბ – სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული

ინტერვენციები: სემანტიკა

- სემანტიკური თერაპია ეფექტურია და მიღებული უნარები განზოგადდება, როდესაც სწავლება მიმდინარეობს ინდივიდუალურად (1:1) ან წყვილებში (Ebbels et al., 2012)
- ფონოლოგიური თერაპიაც ეფექტურია (Nash & Donaldson, 2005), განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც გამოიყენება სემანტიკურ თერაპიასთან ერთად (Zens et al., 2011)

სემანტიკური ინტერვენციები ხელს უწყობს:

- ლექსიკური მარაგის გაზრდას
- სიტყვებს შორის კავშირების გააზრებას
- ცნებების ორგანიზებასა და კატეგორიზაციას
- სიტყვების მოძიებისა და გამოყენების გაუმჯობესებას

Tier 3ბ – სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები: სინტაქსი

- ექსპლიციტური სწავლება აუმჯობესებს სინტაქსის გაგებასა და გამოყენებას
- ექსპლიციტური და იმპლიციტური სწავლების კომბინაცია ეფექტურია რეგულარული ყოველკვირეული განხორციელების შემთხვევაში
- Shape Coding (Susan Ebbels): სინტაქსის ექსპლიციტური სწავლების მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მეთოდი

ბიჭი

ქვემდებარე

ურტყამს

შემასმენელი

ბურთს

დამატება

ბაღში

გარემოება

<https://www.youtube.com/watch?v=jLiJHMcNSZQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=Ot-uekkC560>

Ebbels et al., 2019

Tier 3-სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები: მორფოლოგია

სემანტიკური ინტერვენცია ეფექტურია, თუმცა მიღებული შედეგების ყოველდღიურ
კომუნიკაციაში გადატანა (გენერალიზაცია) ზოგჯერ რთულია

◇ მნიშვნელოვანია ყურადღების გამახვილება **გრამატიკულ ელემენტებზე**:

- ზმნის დაბოლოებებზე
- დროის ფორმებზე
- გრამატიკულ მარკერებზე

◇ **Theoretically Motivated Past Tense Intervention (TheMEDI)**

(Calder და სხვ., 2020)-<https://www.languageandliteracyinyoungpeople.com/apps-resources>

- სპეციალურად შექმნილი ინტერვენცია წარსული დროის ფორმებზე მუშაობისთვის

Tier 3ბ – სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები: დისკურსი

დისკურსის სხვადასხვა ტიპი მოიცავს:

- ნარატიულ დისკურსს (მაგ., ამბის ან ისტორიის მოყოლა);
- პროცედურულ დისკურსს (მაგ., ინსტრუქციების მიცემა);
- პერსონალურ დისკურსს (მაგ., დღის მოვლენების გადმოცემა);
- აღწერით დისკურსს (მაგ., სცენის ან სიტუაციის აღწერა);
- განმარტებით/ექსპოზიტორულ დისკურსს (მაგ., თამაშის წესების ახსნა).
- დისკურსის სტრუქტურის ექსპლიციტური სწავლება აუმაღლებს მაკროსტრუქტურულ უნარებს.
- ხელს უწყობს ენობრივი და წიგნიერების უნარების გაგებისა და გააზრების განვითარებას.
- **SKILL (Supporting Knowledge in Language and Literacy)** და **Story Champs** წარმოადგენს ნარატიული უნარების სწავლების სტრუქტურირებულ პროგრამებს.

The SKILL narrative instruction program

01

ამბის სტრუქტურის და
კაუზალური ენის სწავლება

02

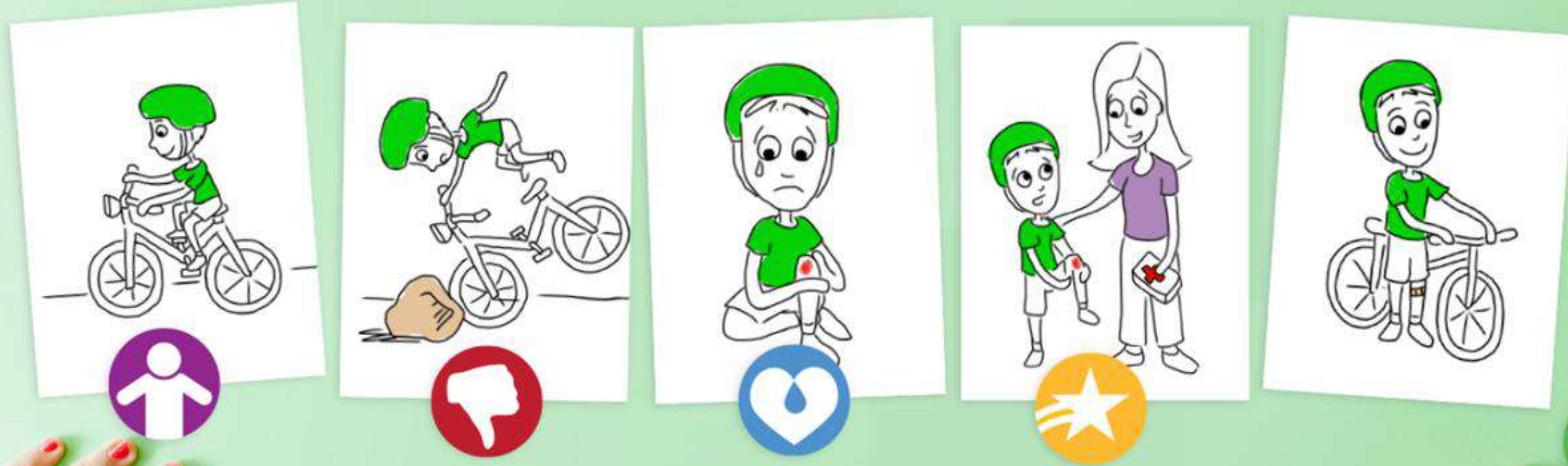
სიტუაციური მოდელის
შექმნის სტრატეგიების
სწავლება

03

გრძელვადიან მეხსიერებაში
ინტეგრაციის სტრატეგიების
სწავლება

Example of basic story structure

(Teaches story grammar elements character, problem, feeling, action, and ending)

Additional levels of story structure are included:

- ✓ Enhanced story structure
- ✓ Advanced story structure

Story Champs

Story Champs® teaches more than just story structure

Writing

Story Champs® converts excellent oral language gains to improvements in writing. The printable writing organizers and systematic lessons will help your students transfer speaking skills to writing skills.

Vocabulary

When your students consistently produce complete stories, they are expanding their academic language by learning new vocabulary, which is a proven key element of improving language development for students of all levels. Special lesson plans help you teach vocabulary and promote inferential word learning.

Expository Language

Informational discourse...not as difficult as you might think. If you think students enjoy narratives, wait until you teach them to talk like books! Story Champs® lessons feature expository oral and written language proven to improve language development

What is included in Story Champs

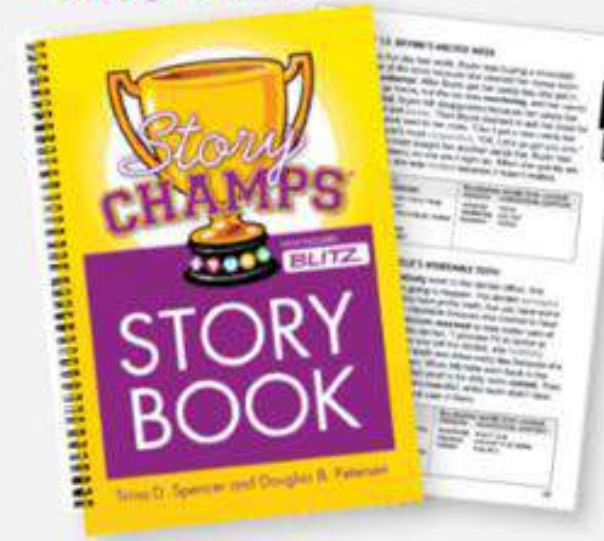
- Story Book with 24 different stories (144 story exemplars with varying complexity)
- 156 full color illustration cards for all stories
- 30 Story Starter Cards (individual illustration cards support fictional and personal story generation)
- Icons to help teach simple and advanced story structure, vocabulary, complex linguistic features, and informational text structure
- Peer tutoring tools (Champ Checks)
- Small group games

PLUS ACCESS TO A DIGITAL CLOUD WITH THESE EXTRAS:

- Master Lesson Plans featuring evidence-based teaching procedures
- Manual
- Digital Presentation of Illustrations and Icons for teaching in-person or virtual lessons
- Story Writing Organizers
- Info Retell Champ Checks, Notes, and Writing Organizers
- Classroom Center Activities (picture sequencing, story strips, and story books)
- Printable Take Home Activities

IN THE BOX

Story Book

Story Illustration Cards

Icons for Story Grammar & Info Passages

Champ Checks

Games

Story Starter Cards

+ DIGITAL LIBRARY (new online access)

Tier 3b – სპეციალიზებული, ინტენსიური და ინდივიდუალიზებული ინტერვენციები: გაგება

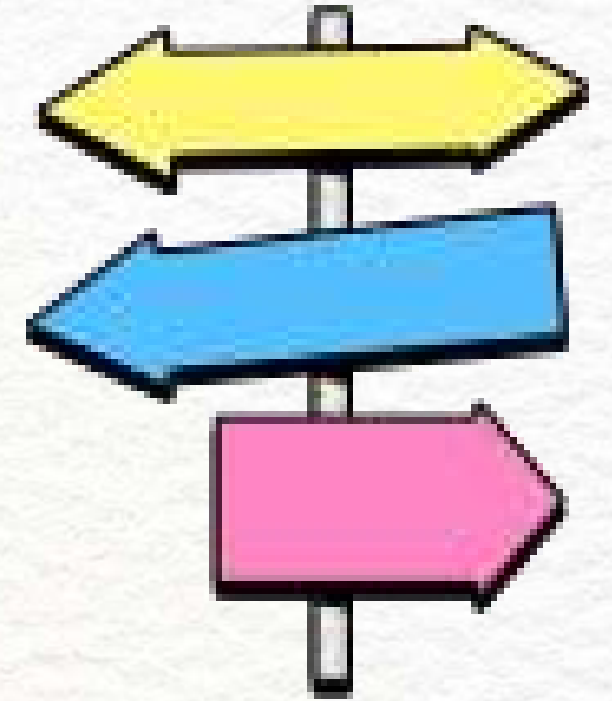
- გაგების უნარების გაუმჯობესების ეფექტურობის შესახებ კვლევები ჯერ კიდევ შეზღუდულია
- **Inferential Comprehension Intervention** თავისუფლად ხელმისაწვდომი პროგრამაა და ეფექტურია ინფორმაციის გააზრებისა და დასკვნების გამოტანის უნარის გასაუმჯობესებლად (Dawes et al., 2019)

Oral Inferential Comprehension Intervention

An intervention programme aimed at improving oral inferential comprehension of narratives in young children with developmental language disorder.

ზოგადი სტრატეგიები

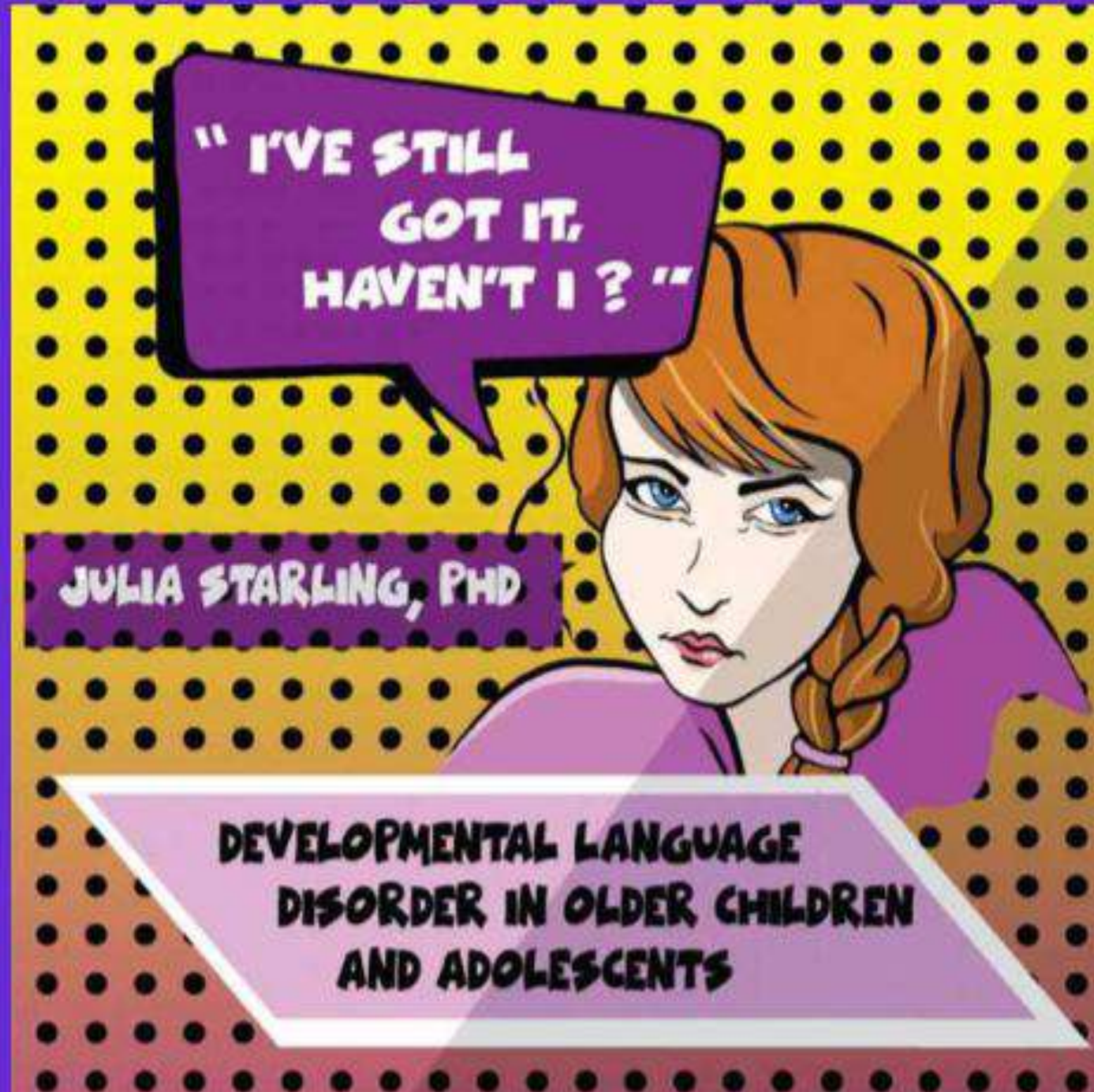

- გამოიყენეთ მაქსიმალურად ტაქტილური და კონკრეტული ენა
- ინსტრუქციის მიცემისას გამოიყენეთ შემდეგი სტრატეგიები:
 - ოდნავ შეანელეთ საუბრის ტემპი
 - ინფორმაცია მცირე ნაწილებად დაყავით
 - ინფორმაცია ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით მიაწოდეთ
 - იყავით კონკრეტული და ლაკონური
 - ახალი სიტყვები და ცნებები ექსპლიციტურად აუხსენით
 - წაახალისეთ რომ მოითხოვონ ინფორმაციის გამეორება ან განმარტება
 - იმპლიციტური ინფორმაცია მარტივად და ნათლად მიაწოდეთ (მაგ. ახსენით თუ რა ხდება)

- მრავალჯერ გაიმეორეთ ახალი სიტყვები სხვადასხვა კონტექსტში და სხვადასხვა ფორმით
- შექმენით სიტყვების ბანკები
- ეტაპობრივად იმუშავეთ ახალი სიტყვების განმარტებები და მნიშვნელობები
- წიგნიერების სწავლება (Literacy instruction) ხელს უწყობს ენობრივი უნარების განვითარებას
- ზეპირ მეტყველებაში გრამატიკული შეცდომები სწორი ფორმით ჩაანაცვლეთ; წერილობით ტექსტში კი შეცდომა პირდაპირ ჩაასწორეთ
- ასწავლეთ მეტყველების სხვადასხვა ნაწილები: არსებითი სახელი, ზმნა, ზედსართავი სახელი, ზმნიზედა და კავშირი
- გაამრავალფეროვნეთ ზეპირი და წერიტი ენა (მაგ., ზედსართავი სახელების გამოყენებით)
- წაახალისეთ მოსწავლეები, წერით დავალებამდე წინასწარ დაგეგმონ და ლოგიკურად დააწყონ საკუთარი აზრები

მოზარდებისა და ახალგაზრდების მხარდაჭერა

- ყურადღება გაამახვილეთ აკადემიურ მხარდაჭერაზე
- წერიტი ენა უფრო ხელმისაწვდომი გახადეთ: ინფორმაცია დაყავით მცირე ნაწილებად,
- გამოიყენეთ ვიზუალური დამხმარე საშუალებები და ტექსტის ალტერნატიული ფორმატები
- • ყურადღება გაამახვილეთ ფუნქციურ უნარებზე: განრიგების წაკითხვა, სამუშაო გასაუბრებისთვის მომზადება და ყოველდღიური კომუნიკაცია
- გამოიყენეთ ტექნოლოგიები, როგორც მხარდამჭერი საშუალებები (მაგ., სმარტფონი, Microsoft-ის
- ხელმისაწვდომობის ინსტრუმენტები)

“

"DLD feels like everything is going over my head all the time. When I talk, it feels a bit like I'm about to stutter. Everything rushes to your mouth at once. I have to stop the sentence and restart or move onto something else. My mates don't really notice, but I do."

PARKER | Brisbane, Australia

#DLDSEEME

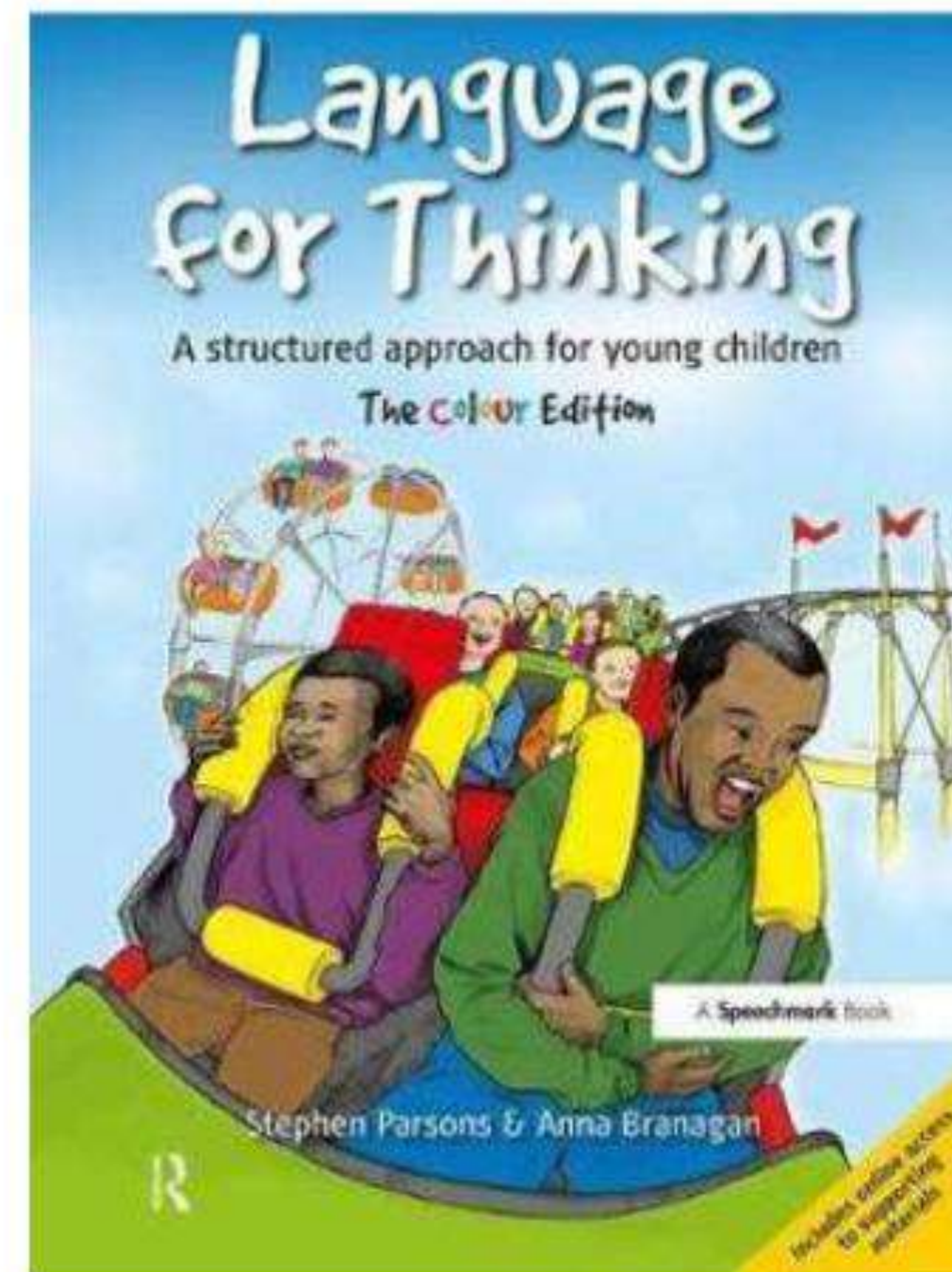
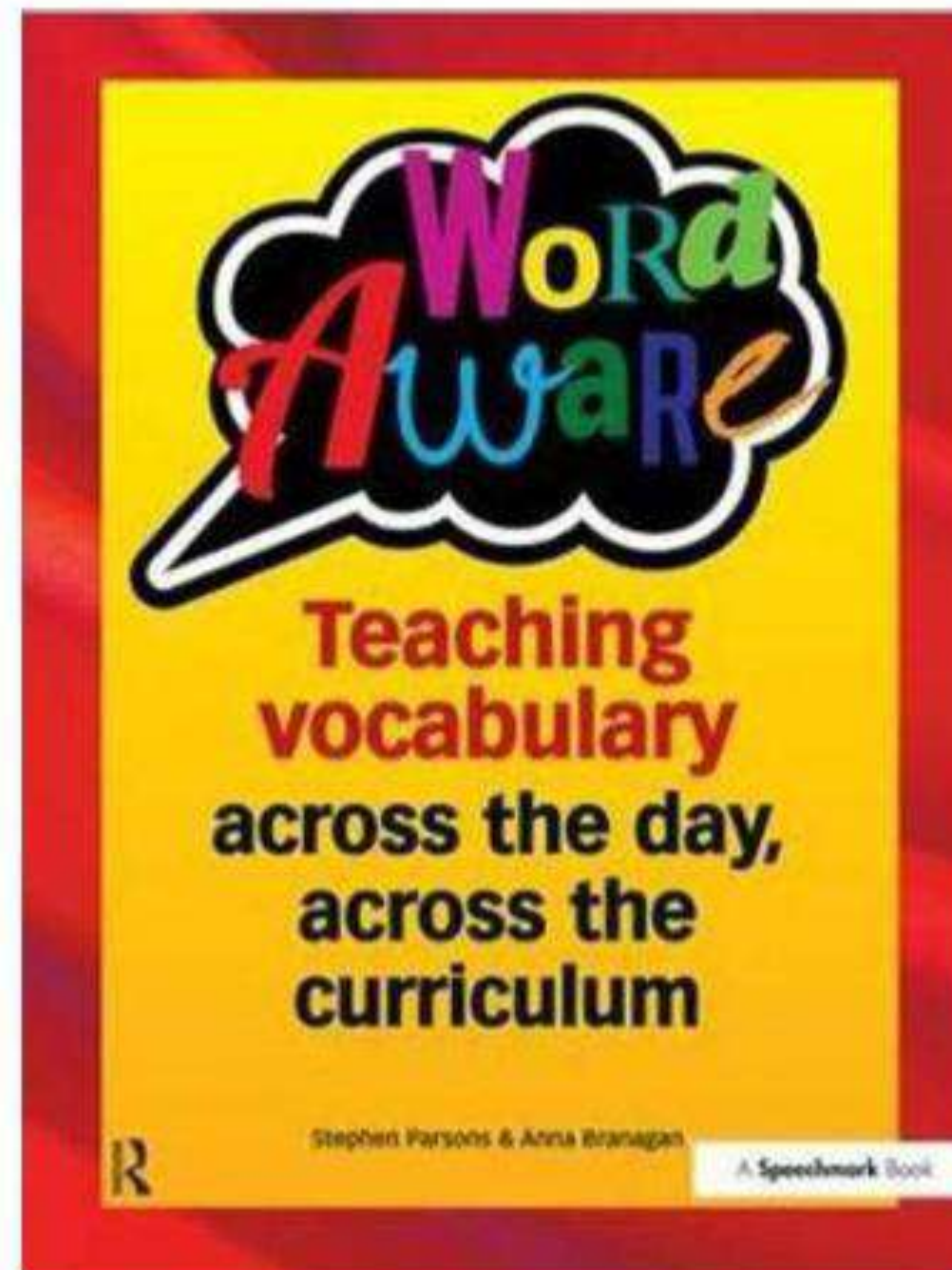
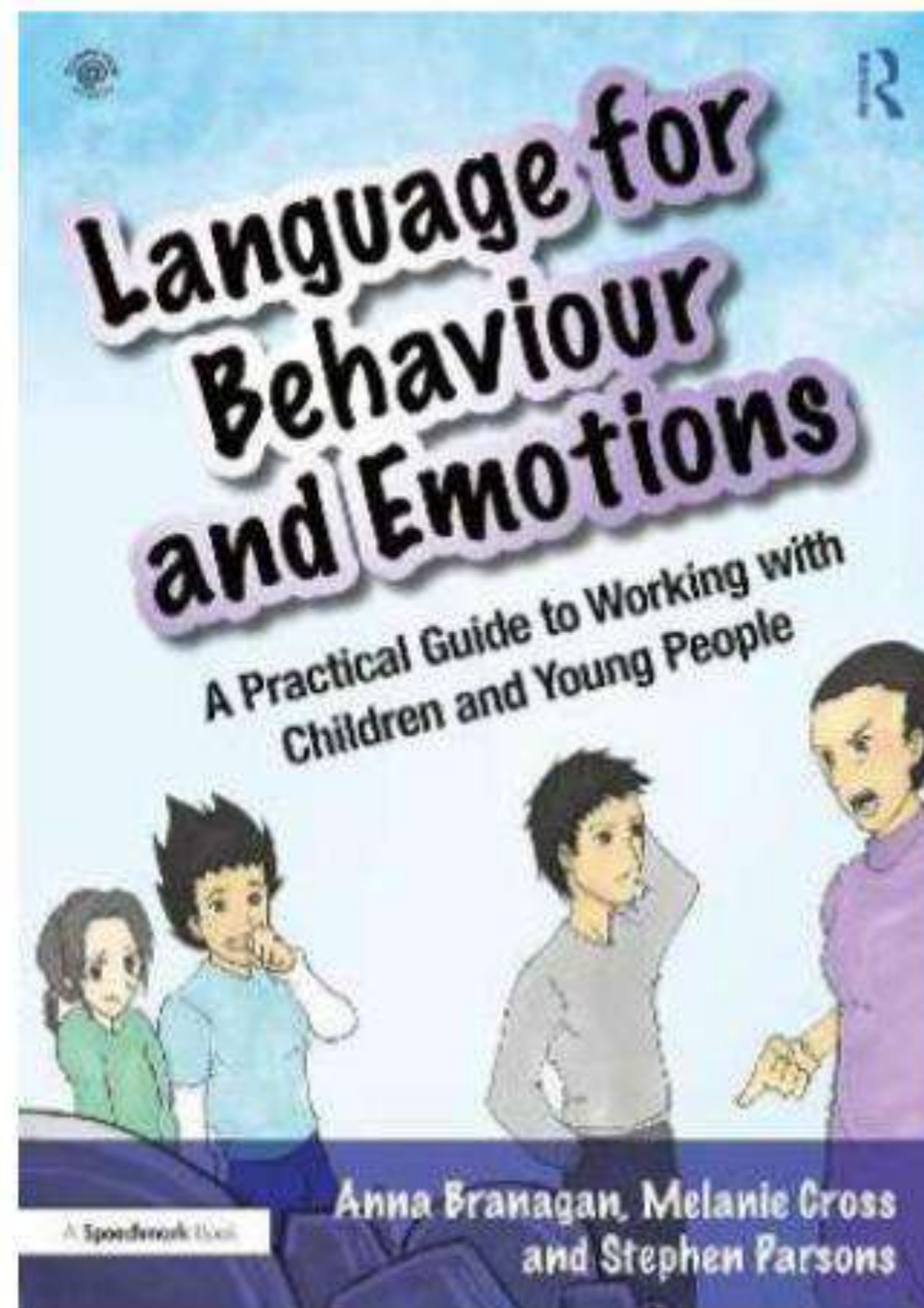
რა მეხმარება რთული კომუნიკაციის დროს (DLD-ს მეორე პირი)

- წინასწარ შემამზადე, როდის იქნება ჩემი ლაპარაკის ჯერი როდესაც ჯგუფურ სამუშაოში ვერთვები
- მომეცი საშუალება, გაჩვენო და სხვა ფორმითაც აგიხსნა, რას ვფიქრობ და რა ვიცი, არა მხოლოდ წერით ან ლაპარაკით
- როდესაც ინსტრუქციას მაძლევ, დაწერე ან მაჩვენე კიდეც
- დამეხმარე ვიპოვო გზები რომ მონაწილეობა მივიღო სხვებთან ერთად ჯგუფურ სამუშაოში ან სოციალურ აქტივობებში
- გამოიყენე უხვად სურათები და სიმბოლოები, როდესაც რამეს მეუბნები
- თუ არ მესმის რას მეუბნები, ეცადე სხვანაირად ამიხსნა

რა მეხმარება რთული კომუნიკაციის დროს (DLD-ს მეოხე პირი)

- თუ სწორი სიტყვების პოვნა მიჭირს, შემომთავაზე რამდენიმე შესაძლო სიტყვა და მე ავარჩევ
- იზრუნე, რომ სათანადოდ ვივარჯიშო ახალი სიტყვების დასწავლაზე
- ილაპარაკე ნელა და შესვენებებით
- მითხარი, თუ საჭიროა რომ ნათქვამი გავიმეორო
- თუ ხვდები, რომ ფოკუსირებას/კონცენტრირებას ვერ ვახერხებ, შეამოწმე მესმის თუ არა, რა ხდება ჩემს ირგვლივ და რა მომეთხოვება რომ გავაკეთო

RECOMMENDED READING

როგორ შეგიძლიათ ამ ცოდნის გამოყენება საკუთარ კლინიკურ პრაქტიკაში?

- რომელ სტრატეგიას გამოიყენებთ უკვე მიმდინარე მუშაობაში?
- რა ცვლილებას შეიტანთ შეფასების ან ინტერვენციის პროცესში?
- როგორ ჩართავთ მშობლებსა და მასწავლებლებს უფრო აქტიურად?
- რომელი მტკიცებულებაზე დაფუძნებული მიდგომაა ყველაზე აქტუალური თქვენს პრაქტიკაში?
- რა იქნება თქვენი შემდეგი კონკრეტული ნაბიჯი?

მადლობა!

საკონტაქტო ინფორმაცია:
E-mail: tamara.kalandadze@hiof.no

ინტერვენციები

- Ebbels, S. H., Maric, N., Murphy, A., & Turner, G. (2014). Improving comprehension in adolescents with severe receptive language impairments: a randomised control trial of intervention for coordinating conjunctions. *International Journal of Language & Communication Disorders* (Vol. 49, pp. 30–48). (Reprinted from: In File).
- Ebbels, S. H., van der Lely, H. K. J., & Dockrell, J. E. (2007). Intervention for verb argument structure in children with persistent SLI: a randomized control trial. *Journal of Speech Language and Hearing Research*, 50, 1330–1349.
- Ebbels, S. H., Wright, L., Brockbank, S., Godfrey, C., Harris, C., Leniston, H., . . . Marić, N. (2017). Effectiveness of 1:1 speech and language therapy for older children with (developmental) language disorder. *International Journal of Language & Communication Disorders*. doi:10.1111/1460-6984.12297.
- Gallagher, A., & Chiat, S. (2009). Evaluation of speech and language therapy interventions for pre-school children with specific language impairment: a comparison of outcomes following specialist intensive, nursery-based and no intervention. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 44(5), 616–638.

ინტერვენციები

- Calder, S. D., Claessen, M., Ebbels, S., & Leitão, S. (2020). Explicit Grammar Intervention in Young School-Aged Children With Developmental Language Disorder: An Efficacy Study Using Single-Case Experimental Design. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 51(2), 298–316. doi:10.1044/2019_LSHSS-19-00060.
- Campbell, L., Nicoll, H., & Ebbels, S. H. (2019). The effectiveness of semantic intervention for word-finding difficulties in college-aged students (16–19 years) with persistent Language Disorder. *Autism & Developmental Language Impairments*, 4, 2396941519870784. doi:10.1177/2396941519870784.
- Ebbels, S., Nicoll, H., Clark, B., Eachus, B., Gallagher, A. L., Horniman, K., . . . Turner, G. (2012). Effectiveness of semantic therapy for word-finding difficulties in pupils with persistent language impairments: a randomized control trial. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 47(1), 35-51. doi:10.1111/j.1460-6984.2011.00073.x.
- Ebbels, S. H. (2014). Effectiveness of intervention for grammar in school-aged children with primary language impairments: A review of the evidence. *Child Language Teaching and Therapy*, 30(1), 7–40.